

رېڭاكانى گەشانەۋە و نەرمونىيانىي روخسار

خواست و خەۋنى ھەموو ئافرىتېئەكە كە
روخسارىكى ناسك و سەرنجراكىشى ھەيىت و لە وردە
خال و چرچى و كۈنى بچووك ساف يىت، ھەرۋەھا نەرمونىيان
و گەشاۋەش يىت، ئەو جوانىيەش بە ئاسانى دەست ناكەۋىت، بەلكو
پىۋىستى بە ھەنگاۋەكانى گرنىگىدان بە جوانىي روخسار ھەيە، سەرەراي
گرنىگىدان بە كەرەستەكانى ماكياز و شوۋشتن و پاكراگرتن، ھەرۋەھا جۆرى
خواردن و چەند ھەنگاۋىكى دىكە دەبنە مايەى جوانى و ناسكىي روخسار. جىسىكا
سىيىل، پىپۆرى خۇراكىي بەرىتانى بۇ ئەو مەبەستە ئاماژە بە چەند زانبارىيەك
دەكات و دەلى: پىۋىستە رۇژانە روخسارت بشۇيت، ئەگەر كاتت ھەبوو، مەساجىشى
بۇ بىكە، ئەو خواردنەش بخۇ كە بەسوودن بۇ پىستى روخسار، لەوانە: سەوزە و مېۋە،
چەرەزات، خواردنەمەنىي بەقولبات، ھەرۋەھا دووربىكەۋە لە خواردنى ئىۋ قوتوو و
ھەلگىراو، بىرىكى زۇرى ئاۋىش بخۇرەۋە، چونكە كارىگەرىي راستەوخۇى لەسەر
جوانىي پىست بەگشتى و پىستى روخسار بەتايىبەتى دەيىت، ماسكەكانىش
بىكە، ھەمىشە روخسارت بە پاكى رابگرە، شەۋانە بەر لە نووستن
ماكيازكەت بسەرەۋە، ماكيازىش ھىندە بە تۇخى مەكە، ۋاچاكە
ھەمىشە ماكيازكەت بە تەنكى يىت و لە تىشكى
خۇر و گەرما بە دوور بە.

پاوانە، خىشل و كەرەستەيەكى دېرىن و باو

نېيە لە زېر و زىو بن، بەلكو مۇدە تازەكانى پاوانە لە پلاستىك و ئاسن و باغە و بەردىش دروست كراون، ھەندىكى دىكەش لە كەرەستەكانى نىو ئاۋ و دەريا نەخشىتراۋە، ھەندىكى دىكەش لە شىۋەى زنجىرە، ھەولبىدە رەنگى پاوانەكەت جىاواز يىت لە رەنگى جلوپەرگ و پىستت، تا لە دورەۋە دىيار يىت، كاتىك رەنگەكانىيان ھاوشىۋەى دەبن، جوانىيان ون دەيىت و دەرنەكەۋىت، وا چاكە پاوان رەنگاۋرەنگ و برىقەدار يىت، تا بىتتە خىشلىك بۇ رەنگدانەۋەى جوانى و تىشىكى رووناكى و برىقەدار يىت.

لە دېرەمانەۋە ئافرەتانى كورد (پاوانە) ى ۋەك خىشلىكى جوان و سەرنجراكىش لە قاچ كوردۋە، كە جوانى و ناسكى بە قاچەكان دەدات، ئەۋە مۇدەيەكى لەمىزىنە بوۋە و لە ئىستاشدا بۆتە باۋترىنى خىشلەكان، بەتايىبەت بۇ كچانى تازە يىگەيشتو، كە بۇ دەروە و شوئە گىشتىيەكان دەتوانن پاوانە بىكەن بە مۇدى سەرەكىي ئىكسسۋارەكانىيان، بۇ گەۋرەكانىش دەتوانن لە مال و بۇنە و يادەكانەۋە لە گەل جلى كوردى، يان جلى بيانى لە پىنى بىكەن. پاوانەكان چەندىن مۇد و جۇريان ھەن، مەرج

بەرزبۈنەۋەى پلەكانى گەرما كارىگەرىيى راستەۋخۇى لەسەر پىست و ماكىاژى ئافرەتان ھەيە، بەتايىبەت لە كاتەكانى نىۋان كاتژمىر (۹) ى سەرلەبەيىنى تا (۴) ى ئىۋارە، بەھۆى ئەۋەى زۇربەى ئافرەتان خەرىكى كار و دەۋامىن، يان بۇ دەرچوون و بۇ كارى تايىبەت لەم كاتەدا لە دەروە دەبن. كارىگەرىيى تىشىكى ھەتاۋ و گەرما دەيىتە ھۆى تىكدانى جوانىيى پىست و وشكىۋونى قىز، چارەسەر بۇ ئەۋ گرتەش لەسەر كوردنى كالاۋە، ئەۋ كالاۋەنى كە ھەۋاتىيەرن بە جۇرئىك فېنكىن و ھەروەھا كەرەستەيەكىش بۇ جوانكارى، كالاۋەكانى سەر چەندىن جۇرن، بەلام ئەۋەى بۇ ئەۋ كەشە گونجاۋە كالاۋى پۈۈش و قەسەلە، چونكە ئەۋانە رىگە بە ھەۋا دەدەن كە بە ناۋياندا تىيەر يىت، جگە لەۋەى رىگە لە تىشك و گەرما دەگرن، ئەۋ جۇرە كالاۋە لە مارەكەكانى كارل لاگرفىلئەدە، بەم دۋايىبەش ھەر يەكە لە مارەكەكانى (تۇرى پۇرىش و جۇن گالىبانۇ) بە مۇدى سەرەكىي جەكانى ۋەرزى گەرمايان داناۋە.

كلاۋى سەر بۇ دژەھەتاۋ و گەرما

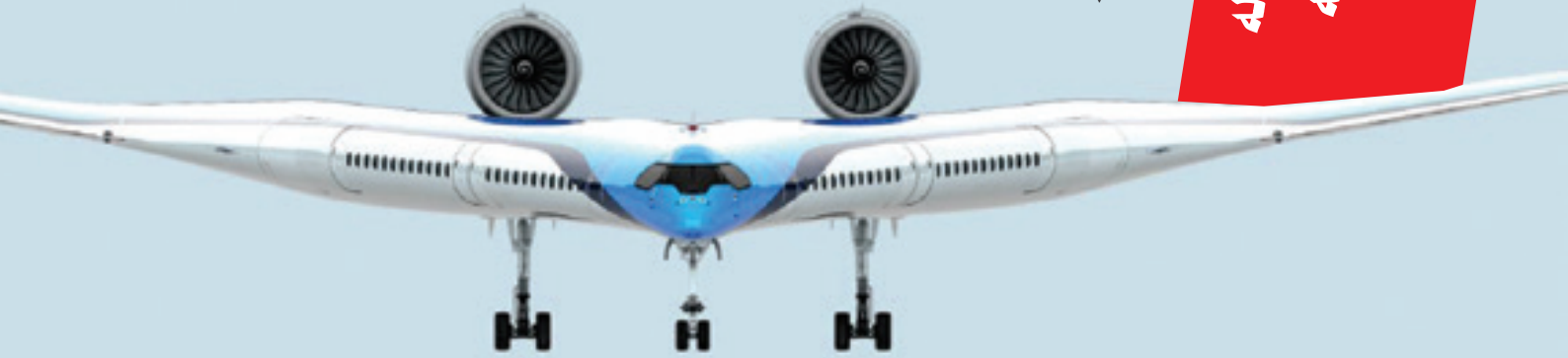

شۈينى سەرنىشىن لە
بالەكانى فرۇكە

(فلاينگ فى - Flying V) پىتى فى ئىنگلىزى شىۋە فرۇكە دەردەخات، سوودى ئەو فرۇكە تازىيە لەو دەيايە كە سووتەمەنى كەمتر سەرف دەكات، چىگەى (۳۱۴) سەرنىشىن دەپتەو، ھەرۋەھا ئەو فرۇكەيە ژىنگەدۆستە، پانىيەكەى (۶۵) مەترە و درىژىيەكەشى (۵۵) مەترە، ئەو بىرۇكەيە لە داھاتوودا وادەكات كە ھەموو سەرنىشىنەكان بە يەكسانى پىشەوەى فرۇكەكە بىينىن، چونكە جامى سەرنىشىنەكان لە بەشى پىشەوە دەپت ئەوەك لە تەنىشتەكان.

ھەمىشە شوئى سەرنىشىنى نىو فرۇكەكان، لە ناوہراست تا دواوى فرۇكەكانى سەرنىشىنى شارستانىيە، بەلام ئەو بىرۇكەيە رەنگە بگۆردىنت بۆ داھىنانىكى تازە، كە شوئى سەرنىشىنەكان بگوازرىتەو بۆ بالەكان و بەشى پىشەوەى فرۇكەكان، ئەو بىرۇكەيە لەلايەن كۆمپانىيەكى ھۆلەندى بە ناوى (كلم - KLM) ھاتۆتە ئاراوہ تا ئەو گۆرانكارىيە لە بوارى فرۇكەوانىدا دروست بكات، بىرۇكە تازەكە لە فرۇكەيەكى نوئدا جىبەجى كراوہ بە ناوى

مەلەوانگەى روون

مەلەوانگەكان رۇژ بە رۇژ بە دىزايىنى تازە و شىۋە سەير دروست دەكرىن، كە جگە لەوہى شوئىنكى بۆ مەلەكرىن، ھەرۋەھا ناوہندىكىش بۆ كات بەسەربردن و خۇشى، مەلەوانگەكان زياتر لە نىو ھۆلىكى گەورەدا و لە ھوزىك پىكدىن كە لەسەر زەوى بىيات نراون. كۆمپانىيەى (كۆمپاس پولز) كە تايبەتە بە دروستكردى مەلەوانگەكان، جۆرە مەلەوانگەيەكى دروست كىردوۋە كە چىگەى سەرەنجە، ئەو مەلەوانگەيە جگە لەوہى لە بەرزايى دروست كراوہ، ھەرۋەھا شىۋەى روونە و دەتوانى بە پلەى (۳۶۰) پلە لە ھەموو گۆشەيەكەوہ ناوہوہى مەلەوانگەكە بە چاوى ئاسايى بىينىت، كە چىگەى (۶۰۰) ھەزار لىتر ئاوى تىدا دەپتەو و لە سەرۋەى بالەخانەيەكى پىكھاتوو لە (۵۵) نھۆم دانراوہ، ئەو مەلەوانگەيە دەكەپتە شارى لەندەنى پايئەختى بەرىتانىيا، وابرىارە تەواوى مەلەوانگەكان تا سالى (۲۰۲۰) بەم چەشنە دروست بكرىن.

كراسىك لە پەرەمووچ

لە فىستىقال و بۆنە ناوہارەكانى جىھان، وەك گرامى ميوزىك و ئۆسكارى فىلم و سىنەمادا، زۆربەى كچە ناوہارەكان بە جلە سەيرەكانىيان سەرنجى ھەمووان رادەكىش، جلىك لەبەر دەكەن كە نە لە نەرىتدا بوونى ھەيە و نە لە جىھانى مۇدەشدا چىگەى دەپتەو، لە دواترىن دابەشكردى خەلاتەكانى (گرامى)، كچە گۆرانىيىزى ھىپ ھۆپى ئەمريكى (كاردى بى) سەيرترىن جلى پۇشى، جلەكەى لە پەرەمووچ دروست كراوہ، كە زياتر لە (۳۰) ھەزار پەرەمووچ بۆ كراسە درىژەكەى چىنراوہ و دروست كراوہ كە درىژى ئەو كراسە رەنگ جەرگىيە سى مەترە، كلكىكى درىژىشى ھەيە، زياتر لە (۳۵) كەس كارىان لەسەر كىردوۋە، ئەو كراسە لە سالى (۱۹۹۵) لەلايەن دىزايىنەر (تۆم براون) دروست كراوہ، كە ئىستا وەك ئايكۆنىكى جوانى جار جارە لەلايەن كچە ناوہار و گۆرانىيىزەكانى جىھانەوہ لە بۆنە و يادەكاندا دەپۇشرىت.

گه‌رماوه دېرینه‌کان له کوردستان

شوشتنی که‌سیک له‌و سه‌رده‌مدا دره‌میک بو، له کاتی دهرچوونیان له گه‌رماو له سه‌ر سه‌کۆکه داده‌نیشن، ناتر جامیک ئاوی ساردی دهرژانده سه‌ر پییه‌کانیان. له کۆندا له گه‌رماوه‌کان چای، شیر، لیموی ترش هه‌بوون، له سه‌ره‌تای سه‌ده‌ی رابردوو نرخ‌ی چوونه گه‌رماو ۱۰ فلس بوو. دیارترین گه‌رماوه‌کانی هه‌ولیر گه‌رماوی قه‌لات هه‌بوو، که به یه‌کێک له کۆترین گه‌رماوه‌کانی شاری هه‌ولیر دهرمیزدریت، ئەم گه‌رماوه هه‌ر له‌سه‌رده‌می سوڵتان موزه‌فه‌ره‌وه هه‌بووه، له گه‌ره‌کی سه‌رای ته‌نیشن مزگه‌وتی گه‌وره‌ی قه‌لات له سالی ۱۷۷۵ له لایه‌ن (عه‌بدو لا ئاغا ئیسماعیل ئیبراهیم) سه‌وه دروستکراوه، دواتر له لایه‌ن قاسم ئاغای کوری عه‌بدو لا ئاغا نوژن کراوه‌تسه‌وه، گه‌رماوی عه‌لی ئاغا (عالی ئاغا حه‌مامی)، ئەم گه‌رماوه‌ش له سه‌ره‌تای سه‌ده‌ی بیستم له‌کاتی جه‌نگی جیهانی یه‌که‌م له نیوان ساله‌کانی ۱۹۱۴- ۱۹۱۸ دروست کراوه، که‌وتۆته گه‌ره‌کی خانه‌قا به‌رامبه‌ر دهرگا بچوکه‌که‌ی رۆژه‌لاتی قه‌لات، تاوه‌کو ئیستاش بناغه‌که‌ی ماوه که له شه‌سته‌کان خوالیخۆشبوو مام عوسمان پسمام به‌رپۆه‌ی ده‌برد، ئەم گه‌رماوه‌ش وه‌کو گه‌رماوی قه‌لات له سه‌ی به‌ش پیکه‌اتبوو، به‌شی جل گۆرین و به‌شی ناوه‌راست و به‌شی ژووره‌وه. جووت گه‌رماو (جووت حه‌مام)، خاوه‌نی ئەم جووت گه‌رماوه که‌سایه‌تی هه‌ولیرحاجی ره‌شید ئاغای کوری وه‌یسی ئاغا بوو، ئەم جووت حه‌مامه له به‌رامبه‌ر مزگه‌وتی خانه‌قای خالیدییه بوو، زۆریه‌ی گه‌رماوه‌کان ئیواران و شه‌وان بۆ پیاوان و به‌یانیانیش بۆ ئافره‌تان بوون.

گه‌رماوه‌کان میژوویه‌کی دېرینیان هه‌یه، له شاری هه‌ولیردا چه‌ندین گه‌رماوی کۆن هه‌ن که تا ئیستاش ماون، جاران زۆریه‌ی گه‌رماوه‌کان له ته‌نیشن مزگه‌وته‌کانه‌وه دروست ده‌کران، تا خه‌لک دوا‌ی خۆش‌ووشتن به‌ پاک خاوینی و بۆنی خۆشه‌وه بچیته‌ مزگه‌وت، دروستکردنی گه‌رماو له پینج به‌ش پیک هاتووه، ئەوانیش ئەمانه‌ن: گوزه‌ره‌ی سه‌ره‌کی، جیگه‌ی تابه‌تی جل گۆرین، شوینی نیوان دوو دهرگا که دهرگای ناوه‌ندی و جیی خۆش‌ووشتن، یان ژووری گه‌رماو که ژووری دهرمان یان بسمیل بوونه. له ناوه‌راستی به‌شی ژووره‌وه‌ی گه‌رماوه‌که‌دا به‌ردیکی بازه‌یی هه‌یه ئەوه‌ی بچیته‌ ژووری گه‌رماو ماوه‌یه‌ک له سه‌ر ئەم به‌رده گه‌رمه داده‌نیشن، تاکو ته‌واو ئارقه ده‌کات، له به‌شی سه‌ره‌وه‌ی گومه‌زیی گه‌رماوه‌که‌دا چه‌ند په‌نجه‌ره‌یه‌کی ره‌نگاوه‌رنگ هه‌یه که له جام دروستکراون، له کاتی رووناکبوونه‌وه جوانییه‌ک ده‌ده‌نه ناو گه‌رماوه‌که، گه‌رماوه‌کان پش بانگی به‌یانی دهرگایان ده‌کرایه‌وه، ئەوه‌ی که خۆی ئاماده ده‌کات بچیته‌ گه‌رماو، جا چ پیاو، یان ئافره‌ت، جلوه‌رگ و پیداو یه‌ستیه‌کانی خۆیان له خاوی، پشته‌مال، سابونی ره‌قی، دبان داش، گله‌سه‌ر و شانیه‌یان له ناو بوخچه‌یه‌ک داده‌نا، ئەو که‌سانه‌ی که بۆ گه‌رماو ده‌چوون پشته‌مالیکی سووریان ده‌به‌سته سه‌ر ناوکیان تاکو چۆکیان درێژ ده‌بوویه‌وه که پشیاان ده‌وت (بیشتمال حه‌مامی) له هه‌ر گه‌رماویک چه‌ند ناترێک هه‌بوون که خه‌لکیان ده‌شوست، زۆر که‌س له پیاوه ده‌وله‌مه‌نده‌کان له‌سه‌ر به‌ردیکی بلند داده‌نیشن ناتر به‌ لیفکه و سابوون له‌شیانی ده‌شوست، له کاتی دهرچوونیشیان خاویلی بۆ ده‌هینان. نرخ‌ی

درېژتېرېن كەباب بۇ رۆژى زەماۋەندە و ئاھەنگى ھاۋسەرگىرى

كەباب ئەۋ خواردەنەيە كە خۋاستى ھەموانە
و ماۋە ماۋە لە چىشەتخانە و مائەكاندا نۆشى
دەكەين، تەنەت لە زۆرەي بۇنە و يادەكانىشدا
ئەۋ جۆرە خواردەنە پىشكەش دەكرىت. شىقىكى
تورك بە ناۋى (پەسار ئىدىن) كە شىقى
كەبابە و لە چىشەتخانەيەكى بەناۋانگى توركيا
كاردەكات، لە ئاھەنگى ھاۋسەرگىرى كۆرەكەيدا
سورپرايزىكى سەيرى بۇ مىۋانان و ئامادەبۋان
ساز كرد، ئەۋيش لە جياتى كىك و شىرىنى،
جۆرە كەبابىكى درېژى بەسەرياندا دابەش كرد،
كە درېژى ھەر يەكەيان (۶۰) مەتر بو،
چەندىن كەبابى (۶۰) مەترى لە نىۋ شۋىتى
ئاھەنگەكەدا پىشكەشى مىۋانان كرا، ئەمەش
ژمارەيەكى پىۋانەيە كە بۇ ھەر كەسىك
كەبابىكى (۶۰) سەنتىمەترى داناۋە، ئەۋ شىقە
پىشترىش ھەمان ئەۋ كارەي كىردوۋە، بەلام
ئەۋەي پىشۋو كەبابەكانى (۴۰) مەترى بو.

تالە موۋى بىتھۆڧن بۇ فروشتن

(لۇدىچ فان بىتھۆڧن) گەۋرە مېوزىكزەنى جىھانى،
كە يەكەكە لە داھىنەرانى مېوزىكى كلاسىك و لە
جىھانى مېوزىكدا لە لوتكەدا بوۋە، سەر و پرچى
نالۇز و تىكەل بوۋە، قزىكى ماش و برنجى ھەبوۋە،
كە زياتر تالەموۋەكانى سېى بوون، قزىكى زۇر و
نارېكى ھەبوۋە، چەند تالەموۋىكى ئەۋ ماىستروۋىە
ئىستا ماۋەتەۋە و لە نىۋ ھەرىر لە چۈرچىۋەيەكى
ھېلكەيىدا ھەلگىراۋە، لە فروشتى تاشكردا
تالەموۋەكەي بىتھۆڧن لە مالى (سوزېر) لە لەندەن
دانراۋە، نرخی تالەموۋەكەي بىتھۆڧن لە نىۋان (۱۰
تا ۱۹) ھەزار دۇلارە، ئەۋەي سەيرە لە پىشۋودا
كەمانزەنىك بە ناۋى (كارل ھۆلز)، تالە موۋى بزى
پىشكەش بە ھاۋسەرەكەي كىردوۋە و پىى گوتوۋە كە
ئەۋە تالەموۋى مېوزىكزەنى جىھانى بىتھۆڧنە.

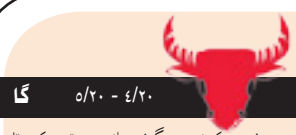
كارىكاتىر

ئەم كارىكاتىرە، باس لەۋ كەسانە
دەكات كە لە پشەۋە خەنجەرت لىدەدەن،
ھەرچەندە تۇ بۇيان باش و بى كىشە و
گرفتتت، بەلام ئەۋان خەرىكى پىلان و
كارى خۇيانن تا دزايەتت بكنە.

فيلكارى چاۋ

لەۋ وئەيەدا كەسىك دەردەكەۋت،
لەگەل وئەي شەقامىكى گشتى و چەند
ئۇتۇمىلىك، ھەلەدە بزائە ئەۋ وئەيە چۆن
گىراۋە، چۈنكە بە دوۋ دىمەن دەردەكەۋت،
يەكەيان فىلكارى چاۋە و كەسەكە يارى
بە ئۇتۇمىلەكان دەكات، ئەۋەي دىكەش
وئەيەكى بچوۋكراۋىە، فىلكارىيەكە
بدۇزۋە.

گا ۵/۲۰ - ۴/۲۰

ھەمىشە يىرگەنەۋەي گەشىنەنەت ھەيتت، كەسىك
دەپۋت يارمەتت بەدات، تۇش رىنگاى پى بەدە و
كارەكانت بە جوانى جىبەجى بكە. لەگەل كەسىك
كىشەكانت چارەسەر بوون و ئىستا كاتى خۇشپە. چەند
نەپتەكى گىرنگ دەربارى ژيانى كەسىك دەزائىت و
لە داھاتوۋدا باشترا ناخى ئەۋ كەسەت بۇ روون دەپتەۋە.

كاۋر ۴/۱۹ - ۳/۲۱

خۇشپەكانى ژيان زۇرن و بە ئاسانپىش بە دەست
نايەن، پىۋىستە ھەلىيان بۇ بەدەيت، ماۋەي داھاتوۋ
بۇ تۇ پى مانوۋىتى دەپتت، كارە ھەلەكانى كەسىكى
تريكت دەپتتە ھۇى ئەۋەي سەرېنچ و رۋانپىت
بەرامبەرى بگۇرتت و پەۋەندىي ئىۋاننان وەك جاران
بەھىز نەپتت، گىرنگ ئەۋىيە كە ھەلەكى تۇ نەبوۋە،
بۇيە زۇر بىرى لى مەكەۋە.

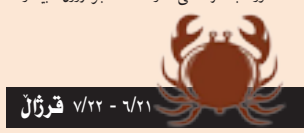
گولەگەنم ۹/۲۲ - ۸/۲۳

لەگەل كەسانىك رەفتار مەكە كە بەرژۋەندىي
خۇيان دەۋتت و لىيان دوور بكمەۋە، كەسانىك ھەن
كە چەندىن جار ژيانى تۇيان تىكداۋە، ھەرچەندە
تۇش دەرفەتت پىنداۋن، كەچى بەردەۋانن، كارىك
مەكە كە بىتتە ھۇى لەدەستدانى مەنەتت،
ھىندە بىزارىش مەيە، چۈنكە لەۋانەيە كارىگەرىي
خراب لەسەر ژيانت دوست بكاتت.

شىر ۸/۲۲ - ۷/۲۳

دەتەۋى ھەمىشە كارى جىۋاۋز نەنجام بەدەيت،
ئەگەرچى لەگەل كەسانى دەۋرۋىر ناگونجىتت،
بەلام ئەۋە مانناى ئەۋە نىيە كە رەفتارت
بگۇرپتت، لە ھەۋلەدانت بەردەۋام بە و شتىكىش
مەكە بىتتە ماىيە بىزارىت، پىۋىستە زياتر
بىر لەباشتر كىردنى پەۋەندىيەكانت بكمەۋە و
ھەلەكانت راست بكمەۋە.

قۇرۇن ۷/۲۲ - ۶/۲۱

مەھىلە كارىگەرىي كەسانى دىكە ژيانت
پروۋىننىت و زياتر ئاگادارى بارى ژيانت بە،
ماۋەيەكە بىزارىت پىۋە ديارە، ئەركىك مەگرە ئەستۇ
كە ناتوانىت ئەنجامى بەدەيت، ھەمو ھەلەكەك بەدە
بۇ ئەۋەي ئەۋ گىرقتانە كارىگەرىيان نەپتت و نەپنە
ھۇى كۇتايپەننان بە خەۋنەكانت، پىۋىستت بە
يارمەتى كەسىكى ناۋ خىزانەكەت ھەيە.

چىك ۶/۲۰ - ۵/۲۱

رەختە لە خەلكى مەگرە، بەلكو ھەلەدە ژيانى
خۇت چاك بكمەۋە، كەسانىك دەپانەۋتت ژيانى تۇ
تىك بەدن و تۇش رىنگەيان پى مەدە، زياتر بە برۋا و
تواناكانى خۇت گەشىن بە، كەسانى ناۋ خىزانەكەت
بۇ خۇشەختى تۇ رۇلىكى گۈرۋىيان ھەيە و چەندىن
جار يارمەتتېيان داۋىتت، تۇش لە بىريان مەكە.

پەندە و وتە

سىمۇن لوسى ئىرېنىست مارى يېتتىراند دى يېشوار، نوسەرى فەزىسى و رەخەگر و چالاقانى سىاسى، لە سالى (۱۹۰۸) لە ئەرزوندىسىنىمىت لە شارى پارسى لە دايكبوو و لە سالى (۱۹۸۶) كۆچى دايسى كىردوو، دەربارى پىاو و ئافىرەت دەلىق: هېچ كەسىك نايەوتت بەرامبەر ئافىرەن شەرانگىز و دژ و پىلانداپتۇرى خرابەكارى يىت، تەنبا ئەو جۇرە پىاوانە نەيتت، كە گوسمان لە پىيارەتى و ناخى خۇياندا ھەمبە

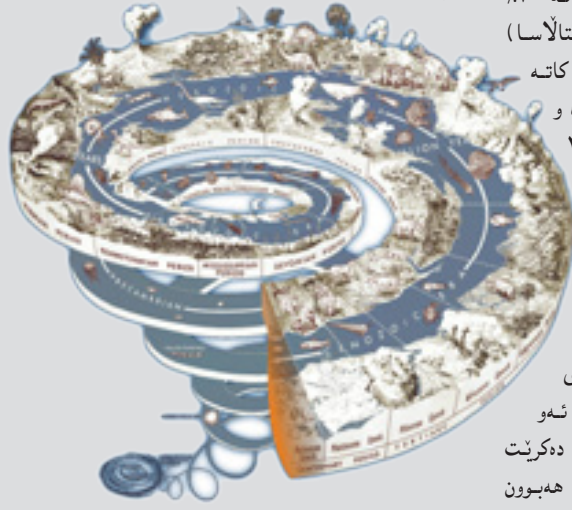
نوكتە

رۇژىك كەسىك بە رىنگەبەكدا دەروات، لە ناكاو پىنى لە پەلكە مۇزىك دەخلىسكى و بەردەپتە، داى ماۋىبەك دەروات پەلكە مۇزىكى دىكەش دەپىنىت، لە خۇبە دەلىق: توخوا وەرە تاقتەت ھەپىت دىسان بەرپىتە!

بۇ زانىارىت

زەوى بەر لە ۲۰۰ مىليۇن سال

بېچوكتىر بوون بۇ گەۋرەترىن جۇر وەكو (تيراسۇر) كە گەۋرەترىن گياندار بوو لە سەر زەوى ژيان، ھەرۋەھا گول نەبوو و هېچ گژو گيا و درەختىك لە رىگەى گولكردنەۋە زۇر نەبوو. ئەو سەردەمە رووى گۆى زەوى بە تەۋاى جياۋاز بوو، ئەو چىيانەى كە ئىستا ھەن دروست نەبوو، بە گشتى ئاو و ھەوا گەرمتر بوو و برى ئەو بە فرەى ھەبوو زۇر كەمتر بوو لە سەردەمە بە فرىنىيەكان كە زۇر بەى گۆى زەوى بە بەفر دادەپۇشرايون. لە ناو زەرباى (پانتالاسا) ىش جۇرەھا گياندارى ناۋىى (گەۋرە و بچووك) ژيان كە ھەندىكىان گەلىك لە ماسى (قرش) ئىستا دېرندەر بوون، ھەرۋەھا بەپىى لىكۆلىنەۋە بەردىنىيەكان دەرگەۋتسوۋە ئەو كاتەش جۇرەھا فايرۇس و بەكتىريا ھەبوون.

تەمەنى گۆى زەوى پتر لە چوارەزار و پىنج سەد مىليۇن سال، مېژوۋى بە بەردبوۋى كۆنتىر مرققى سەرەتايى دەگەرپتە بۇ تەنبا چەند مىليۇن سالىك، بەلام ژيان پتر لە سىسەد مىليۇن سالە لەسەر زەوى سەرى ھەلداۋە، بەپىى لىكۆلىنەۋە جىۋلۇجىەكان و مېژوۋى بە بەردبوۋەكان پشتراست كراۋتەۋە كە بەر لە ۲۰۰ مىليۇن سال ھەموو وشكاىى زەوى لە يەك كىشۋەرى زەبەلاچ پىك ھاتبوو كە ئىستا زانا و زەۋىناسەكان ناۋىان ناۋە (پەنگىيا)، لە داى ئەو بەھۇى جوۋلەى (تەكتۇن) ەكان واتە چىنە رەقەكانى تونكىلى گۆى زەوى بە تىپەربوۋى كات و داى دىبەھا مىليۇن سال ھەموو كىشۋەركانى ئىستا دروستبوون، ھەرۋەھا لەو كاتەدا يەك زەريا ھەبوو كە پتر لە ۷۰٪ ى زەوى داپۇشپىو و ئىستا ناۋىان لىناۋە (پانتالاسا) واتە زەرباى پاسىفىك (ھېمن)ى گەۋرە، ئەو كاتە گۆى زەوى خىترت بە دەۋرى خۇيدا دەسوۋاپەۋە و درېزى شەو و رۇژىكى ئەو كاتە نىكەى ۲۳ كاتمىرى ئىستا بوو، ئەۋىش لەبەر ئەۋەى سوۋرانەۋەى گۆى زەوى بە دەۋرى خۇى وردە وردە لە كەمبونەۋەدايە و ئىستا بوۋتە ۲۴ كاتمىر، لەو كاتەشدا داينەسۇرەكان و گيانەۋەرە خۇىن ساردەكان سەر روۋى كىشۋەرى (پانگىيا) يان داپۇشپىو، زۇر بەى جۇرەكانى ئەو گيانەۋەر و مېرو و درەختانەى ئەو كاتە ئىستا نەمان و توۋشى لەناۋچوون بوون، دەكرىت بلېن ۹۹٪ نى ئەو جۇرە زىندەۋەرەنى ئەو كاتە ھەبوون لەسەر روۋى زەوى ئىستا نەمان و لەناۋچوون، ئەو كاتە زۇر بە ئاسانى پۇل پۇل جۇرەكانى داينەسۇرەكان لە ھەموو شوئىك لە قەبارە بچووك كە لە مرقۇف

نەھەنگ ۲/۱۹ - ۲/۲۰

نەركى خۇت بە كەسانى دىكە مەسپىزە، چۈنكە ناتوانن ەك خۇت جىبەجىنى بىكەن، كەسانى دەۋرەپەرت كارىگەرىى زۇرپان لە سەرت ھەبە، نايتىنەدە جىنەدە ژيانى خۇت ئالۇز بىكەت، لە مامەلەكرىت لەگەل كەسانى خىزانەكەت كەسىكى سادە بە، رىنگە بەلاشەۋە سەخت يىت، بەلام نەگەر ھەۋل بەدەت، دواتر زۇر ئاسان دەپىت.

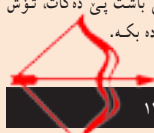
گۆزە ۲/۱۸ - ۱/۲۰

كىشە و گرتقەكان بە ئاسانى چارەسەر ناين و پىۋىستە ھېمن يىت، تا دھوانى لە ھەۋلەكانت بەردەۋام بە، كەسانىك دژايتەت دەكەن و ناھىلن بىتە كەسىكى ديار، بۇيە تا دھوانى لە كارەكانت مەۋستە و ئەو كارى لە بەردەستتە جىبەجىنى بىكە، بەم نىكانە ھەۋالى كارىكى باشت پى دەكات، تۇش بە باشى خۇتى بۇ ئاسادە بىكە.

گىسك ۱/۱۹ - ۱۲/۲۲

بىربارى دروست بۇ ژيانت داۋە و لەسەر ئۇ رىچكەبە رىنگە بىگرە، ماۋىبەك بەرەو كۆمەلىك كىشە ھەنگاوت ناۋە، بىرباركانت لە جىنى خۇيانن تا بە ئامانچەكانت بىگەت، لەئىستادا ھەست بە تەنبايى دەكەت و پىۋىست بە كەسانى دىكەبە تا لكاتى پىۋىستدا يارمەتەت بەن. تەم ھەقەبە ھەنگارىكت بە ئامانچ دەكات.

كەۋان ۱۲/۲۱ - ۱۱/۲۲

بىركردنەۋەت لەگەل كەسانى دەۋرەپەرت جياۋاز، نايتىنەدە خۇت دەۋر بەخەتەۋە، تا دھوانى لەگەل كەسانى دەۋرەپەرت بە، بەلام مەرج نىيە بە قەبىان بىكەت، ھەستىكى خرابت بۇ داھاتوۋى خۇت ھەبە، ئەۋەش ھەلمەپەكە و پىۋىستە گەشپىنانە بەرەو داھاتوۋ ھەنگاۋ بىتت، لەئىستادا زۇرى نەماۋە خەۋنەكانت بىنە راستى.

دوۋپىشك ۱۱/۲۱ - ۱۰/۲۳

دەۋەۋت راي خۇت بەسەر كەسانى دىكەدا بەسەپىت، ئەۋاننىش لىت قىبول ناكەن، بەم جۇرە بە ھېچ ئامانچىك ناگەت، دەپ بە نارامى لەگەل بىر و بادوكانى خۇتپان ئاشنا بىكەت، تا لىت تىدەگەن، ئاگادار بە نەپىتەكانت لاي ھەموو كەس باس مەكە، بەتابەتى لاي ئەۋانەى لىيان دلىنا نىت، چۈنكە رىنگە داھاتوۋ پەشيمان دەپتەۋە.

شايدان ۹/۲۳ - ۱۰/۲۲

ھەۋلەن بە ئامانچەكانت دەگەپىتت، ماۋىبەكە لەگەل كارەكانت مانوۋىت و پىۋىستت بە پشوو ھەبە، نەگەر لەم شىۋازى رەفتاركردىنى ئىستات بەردەۋام يىت، كىشە و گرتتت بۇ دروست دەپتت، پىۋىستە زياتر پەيۋەندىيەكانت پەھىز بىكەت، بەتابەتى لەگەل ئەو كەسانى كارى باشيان كىردوۋە يارمەتپىيان داۋىت.